

ເອກະລັກຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ

2015

ຈັດພິມໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ຮ່ວມກັບ: CLICK

ສະໜັບສະໜູນໂດຍ: SDC

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

ຄໍາເຫັນ ຂອງຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ປະເທດລາວ ເປັນປະເທດທີ່ນ້ອຍ, ເນື້ອທີ່ບໍ່ກວ້າງຂວາງແຕ່ກໍອຸດົມສົມບູນໄປດ້ວຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນດີງາມໂດຍສະເພາະແມ່ນຫຼາກຫຼາຍສີສັນຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າ. ຊຶ່ງເປັນສິ່ງເອກອ້າງທະນົງໃຈ ຂອງປວງຊົນລາວ ແລະ ເປັນທີ່ດຶງດູດເອົານັກທ່ອງທ່ຽວໃນທົ່ວໂລກຫຼາຍລ້ານຄົນເຂົ້າມາຮຽນຮູ້ວັດທະນະທຳດັ່ງກ່າວ ໃນແຕ່ລະປີ. ດັ່ງທີ່, ທ່ານ ປະທານ ໄກສອນພົມວິຫານ, ຜູ້ນຳທີ່ເຄົາລົບຮັກຂອງປວງຊົນລາວທັງຊາດໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ: “ປະເທດລາວເຮົາມີວົງຄະນາຍາດລວມອັນປະກອບດ້ວຍຫຼາຍຊົນເຜົ່າ”. ໃນຫຼາຍຊົນເຜົ່າກໍມີຫຼາຍດ້ານທີ່ດີປຽບເໝືອນດັ່ງດອກໄມ້ນາໆພັນທີ່ພວມເບິ່ງບານໃນສວນອຸທະຍານອັນພາໃຫ້ມີຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີສັນ ແລະ ສົ່ງກິ່ນຫອມຫວນ.

ສະນັ້ນ, ເພື່ອເປັນການສົ່ງເສີມວັດທະນະທຳອັນດີງາມຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດຮ່ວມກັບ ວິສະຫະກິດ CLICK I4 Dev ໂດຍ: ສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດ ສະວິດສະແລັ່ນ (SDC), ຈຶ່ງໄດ້ຮຽບຮຽງ ແລະ ຈັດພິມປຶ້ມກ່ຽວກັບຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ຄືນໃໝ່ໂດຍແຍກຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນເມື່ອກ່ອນ. ເພື່ອເຜີຍແຜ່ໃຫ້ສັງຄົມໄດ້ເຂົ້າໃຈຮີດຄອງປະເພນີອັນເປັນເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າຂະແມ ໃນ ສປປ ລາວ. ປຶ້ມນ້ອຍຫົວນີ້ແມ່ນບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ: ຊື່ເອີ້ນ, ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງພົນລະເມືອງ, ການນຸ່ງຫົ່ມ, ການກິນຢູ່, ການຕັ້ງພູມລຳເນົາ ແລະ ບາງຮີດ.

ແຕ່ເນື່ອງຈາກ, ການຮຽບຮຽງເນື້ອໃນຄັ້ງນີ້ແມ່ນບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນທີ່ມີແລ້ວ, ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດ, ຄວາມຊັດເຈນ, ຄວາມອຸດົມສົມບູນດ້ານຂໍ້ມູນພໍສົມຄວນ, ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າປຶ້ມດັ່ງກ່າວຈະເປັນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ສັງຄົມໃນການເຂົ້າໃຈໄດ້ເອກະລັກອັນສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ຫຼາຍກໍໜ້ອຍ ແລະ ຈະເປັນພື້ນຖານຕື່ມກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ແລະ ນຳເອົາຂໍ້ມູນໃໝ່ມາປັບປຸງໃຫ້ມີເນື້ອໃນອຸດົມສົມບູນເພີ່ມຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ

ທ່ານສາມາດດາວໂຫຼດເອົາເນື້ອໃນປຶ້ມ ດັ່ງກ່າວໄດ້ທີ່ເວັບໄຊ :

www.doe-lfnc.org ຫຼື ຕິດຕໍ່ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມມາຍັງ ກົມຊົນເຜົ່າ

ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

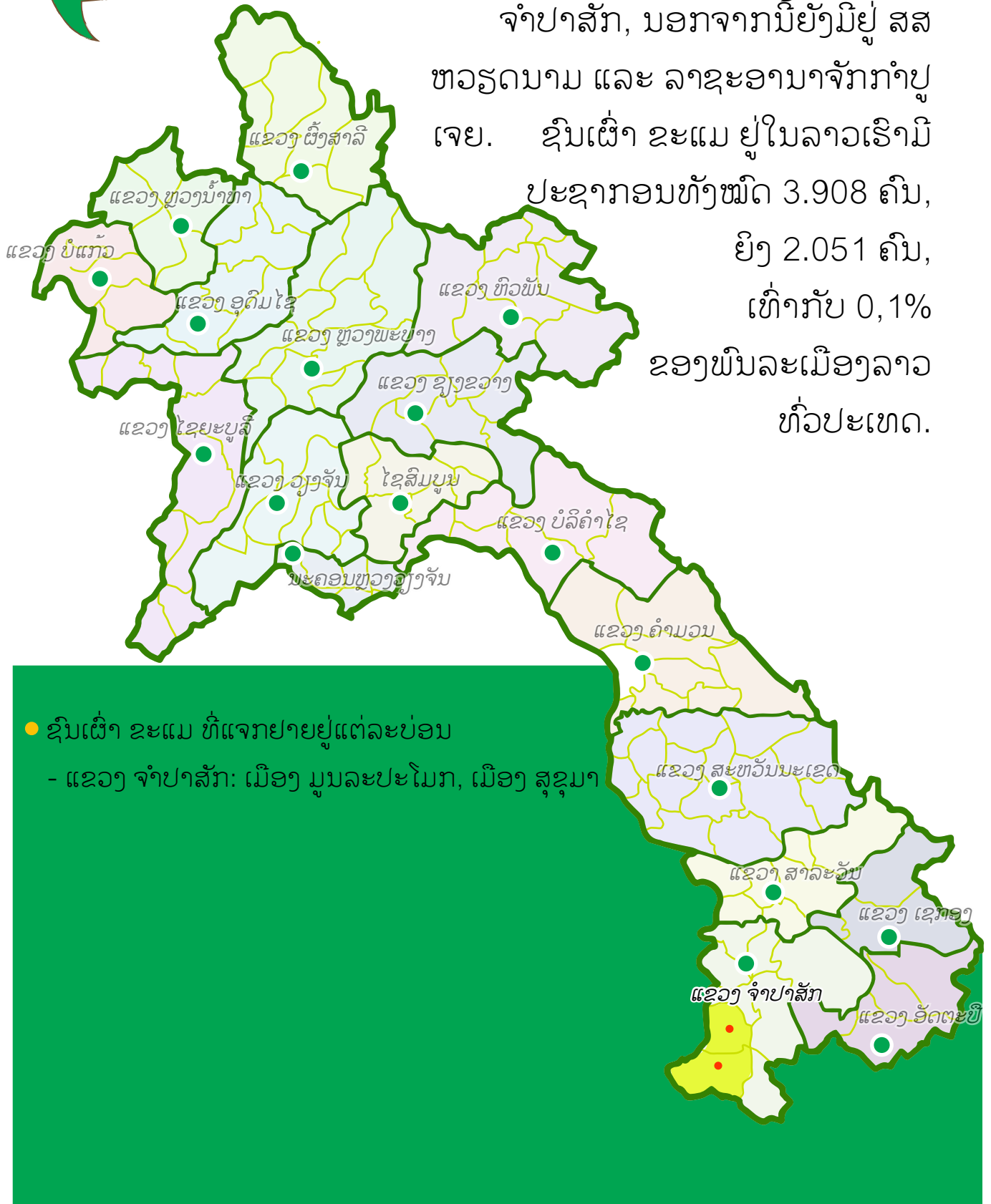
ທີ່ເບີໂທ: 021 218965, Email : ethnic123lfnc@gmail.com

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ.....2015

ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ
ຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ

**ແຜນທີ່ການແຈກ
ຢາຍພັນລະເມືອງ**

ປັດຈຸບັນນີ້ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ຕັ້ງ
ຖິ່ນຖານບ້ານຊ່ອງຢູ່ເມືອງ
ມູນລະປະໂມກ, ເມືອງ ສຸຊຸມາ ແຂວງ
ຈຳປາສັກ, ນອກຈາກນີ້ຍັງມີຢູ່ ສສ
ຫວຽດນາມ ແລະ ລາຊະອານາຈັກກຳປູ
ເຈຍ. ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ຢູ່ໃນລາວເຮົາມີ
ປະຊາກອນທັງໝົດ 3.908 ຄົນ,
ຍິງ 2.051 ຄົນ,
ເທົ່າກັບ 0,1%
ຂອງພົນລະເມືອງລາວ
ທົ່ວປະເທດ.

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ຊື່ເອີ້ນ

ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ແມ່ນຊົນເຜົ່າທີ່ໄດ້ຕັ້ງພູມລຳເນົາ ແລະ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ລາວເຮົາມາແຕ່ດຶກດຳບັນ ຊົນເຜົ່າດັ່ງກ່າວໄດ້ມີຫຼັກຖານທາງດ້ານພາສາສາດ ແລະ ວັດທະນະທຳຂອງເຂົາເຈົ້າກໍແມ່ນອັນດຽວກັນກັບຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ຢູ່ອານາຈັກ ວາສະວະລີ ທີ່ລຸ່ມແມ່ນ້ຳເຈົ້າພະຍາຊຶ່ງໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໃນລະຫວ່າງສະຕະວັດທີ V ສຳລັບປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ກົກເຄົ້າເຫງົ້າກໍແມ່ນຄືກັນກັບຊົນເຜົ່າທີ່ປາກພາສາ ມອນ-ຂະແມ ຫຼື ຕະກຸນດຽວກັນກັບພວກ ໂອສໂຕນີເຊຍ.

ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ມີຊື່ເອີ້ນທາງການ ແລະ ຊື່ທີ່ເຂົາເຈົ້າມັກກໍແມ່ນ “ຂະແມ” ຊົນເຜົ່າອື່ນເອີ້ນເຂົາເຈົ້າກໍແມ່ນ “ຂະແມ”.

ອາຊີບຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ

ການປະກອບອາຊີບວຽກງານຂອງເຂົາເຈົ້າມີຄວາມຊຳນານວຽກງານການກະສິກຳ, ປູກເຂົ້າໜຽວ, ປູກພືດທາດແປ້ງ, ຜັກຕ່າງໆ ຮັບໃຊ້ຄອບຄົວປະເພດສັດລ້ຽງແມ່ນ: ງົວ, ຄວາຍ, ໝູ, ເປັດ, ໄກ່. ຜູ້ຊາຍມີຄວາມຊຳນານໃນດ້ານຫັດຖະກຳຈັກສານ ແລະ ການຄວັດລວດລາຍ, ແມ່ຍິງມີຄວາມຄ່ອງແຄ້ວໃນການຕຳຫຼຸກ ແລະ ການຊອກເງິນດ້ວຍວິທີການຄ້າຂາຍແລກປ່ຽນວັດຖຸສິ່ງຂອງຕ່າງໆ.

ງານວາງສະແດງສິນຄ້າຫັດຖະກຳ

ທີ່: ລາວ-ໄອເຕັກ ຢູ່ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ປີ 2014

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ຄັດຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ 2

ທີ່ຕັ້ງບ້ານ ແລະ ເຮືອນ

ບ້ານໜອງງ່າ ເມືອງ ມູນລະປະໂມກ ແຂວງ ຈຳປາສັກ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ລັກສະນະເຮືອນຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ແມ່ນນິຍົມປຸກສ້າງ ແບບເຮືອນຮ້ານທັງກະທັດຮັດ ແລະ ງ່າຍດາຍ, ຫຼັງຄາເບື້ອງຫຼັງຈະສູງ ກວ່າເບື້ອງໜ້າເພື່ອໃຫ້ນ້ຳໄຫຼໄດ້ສະດວກ. ປັດຈຸບັນນີ້ບັນດາເອກະລັກ ເຮືອນຂອງເຂົາເຈົ້າກໍ່ມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ປະຍຸກໄປຕາມສະໄໝ. ໂດຍຫັນມາປຸກເຮືອນແບບຊົນເຜົ່າ ລາວ ເປັນສ່ວນຫຼາຍ.

ບ້ານໜອງງ່າ ເມືອງ ມູນລະປະໂມກ ແຂວງ ຈຳປາສັກ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ບ້ານໜອງງ່າ ເມືອງ ມູນລະປະໂມກ ແຂວງ ຈຳປາສັກ
ພາບໂດຍ: ກິມຊິນເຜົາ

ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ

ສຳລັບເອກະລັກ ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ໃນສະໄໝກ່ອນຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງກັບຍຸກປັດຈຸບັນເຊັ່ນ: ຜູ້ຊາຍນຸ່ງໂສ້ງຫົວຮູດ, ຫົວໃຫຍ່ແລ້ວວິທີນຸ່ງແມ່ນປ້າຍເອົາຄືກັນກັບນຸ່ງສິ້ນ, ເອົາສາຍເຊືອກມັດ (ທີ່ເຮັດດ້ວຍແພຝ້າຍ), ຂາໃຫຍ່, ຕຳດ້ວຍຝ້າຍ, ຍ້ອມດ້ວຍຄາມ, ສີດຳ, ສີຂາວ, ຫົ່ມເສື້ອຄໍມົນ, ແຂນຍາວ, ໃສ່ໝວກສີຂາວເຮັດດ້ວຍຜ້າຝ້າຍມີລະໃບທາງຫຼັງ ແລະ ມີສາຍມັດທາງຫຼັງໝວກ, ສ່ວນທາງໜ້າແມ່ນບໍ່ມີຫຍັງ, ໃສ່ເກີບທີ່ເຮັດດ້ວຍໄມ້ຍໍ່ ແລະ ສາຍເກີບເຮັດດ້ວຍໜັງຄວາຍ, ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ແຕ່ລະຢ່າງແມ່ນເຮັດດ້ວຍຝ້າຍທີ່ຜະລິດດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ຫຍິບດ້ວຍມື. ສ່ວນແມ່ຍິງແມ່ນນຸ່ງສິ້ນກະຕຸກ ບໍ່ມີຕີນ, ນຸ່ງເສື້ອນຄໍມົນແຂນຍາວສີຂາວ, ບ່ອງຫູໃສ່ຕ້າງ, ຈົ່ງຜົມຍາວພຽງຫຼັງແລ້ວມັດໃສ່ປອກແຂນ, ປອກຂາ ແລະ ໃສ່ໝາກປັດເຄື່ອງເອ້ຢ້ອງ ແຕ່ລະຊະນິດແມ່ນເຮັດດ້ວຍເງິນສົດ ແລະ ໃສ່ເກີບຄືກັບຜູ້ຊາຍ. ປັດຈຸບັນຄົນຮຸ່ນໜຸ່ມຫັນມານິຍົມເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມແບບຊົນເຜົ່າລາວ ແລະ ຫາຊື້ຕາມທ້ອງຕະຫຼາດເປັນສ່ວນຫຼາຍ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມ

ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ສະໄໝກ່ອນແມ່ນມັກກິນອາຫານທີ່ມີລົດ ຊາດເຜັດ, ເຄັມ ປະເພດ: ລາບ (ສຸກ, ດິບ, ຊອຍ ແຊເພັຍ ແລະ ແມ່ນ ຊື່ນສົດ), ແກງ, ຕົ້ມ, ປັງ ສິ່ງທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້ແມ່ນແຈ່ວ ແລະ ເຂົ້າໜຽວ. ການດື່ມ ກໍແມ່ນດື່ມນ້ຳດິບທີ່ຕັກມາຈາກຫ້ວຍ, ຮ່ອງ ຫຼື ຂຸດເປັນນ້ຳ ສ້າງໄວ້, ດື່ມເຫຼົ່າຂາວທີ່ເຮັດດ້ວຍເຂົ້າໜຽວ ແລະ ຕົ້ມເອົາ, ເຫຼົ່າສະໂທ ແລະ ມີການສູບຢາເສັ້ນທີ່ ເອົາໃບຕອງກ້ວຍແຫ້ງມາ ພັນ ແລະ ມີການຄ້ຽວໝາກ ດ້ວຍການເອົາເປືອກ, ແກ່ນ ໄມ້ ແລະ ອື່ນໆເຊັ່ນ: ເປືອກ ຫາດ, ເປືອກເມືອກ, ສີສຽດ, ແກ່ນຄູນ, ໝາກອ່ອນ, ໝາກ ແກ່, ໃບພູ, ປູນຂາວສ່ວນ ຫຼາຍແມ່ນແມ່ຍິງ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ຄວາມເຊື່ອຖື

ພື້ນຖານວັດທະນະທຳຕ່າງໆຂອງເຂົາເຈົ້າມີຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ຍ້ອນຄວາມເຫຼື້ອມໄສທາງພຸດທະສາສະໜາ, ນັບຖືພຸດທະສາສະໜາ ແລະ ຜີໄປພ້ອມບັນດາໝູ່ບ້ານ ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ບາງບ້ານມີວັດວາອາ ຮາມທີ່ເປັນບ່ອນສັກກາລະບູຊາດັ່ງກ່າວ, ເຂົາເຈົ້າຈຶ່ງມີຫຼາຍປາງບຸນຄື: ບຸນປີໃໝ່, ບຸນວັນເກີດຂອງພະພຸດທະເຈົ້າ, ບຸນບູຊາດວງເດືອນ ແລະ ການຈັດງານບຸນປະຈຳແຕ່ລະເດືອນຕາມປະຕິທິນຄືກັບຊົນເຜົ່າ ລາວ ເຊັ່ນ: ໃນຄວາມໝາຍການຈັດງານບຸນແມ່ນໄດ້ອີງໃສ່ປະຕິທິນປະຈຳ ເດືອນລາວຄື: “ເດືອນຈຽງ (ລ້ຽງຜີຟ້າຜີແຖນ), ເດືອນຍີ່ (ເຮັດບຸນ ເຂົ້າຄູນລານ), ເດືອນສາມເພັງ (ບຸນເຂົ້າຈີ່-ບຸນມາຄະບູຊາ, ບຸນວັດພູ, ບຸນທາດອີງຮັງ, ບຸນພະທາດສີໂຄດ), ເດືອນສີ່ (ບຸນພະເຫວດ, ບຸນມະ ຫາຊາດ), ເດືອນຫ້າ(ບຸນປີໃໝ່ລາວ, ຫົດນ້ຳຜູ້ຫຼັກຜູ້ໃຫຍ່), ເດືອນ ຫົກ (ບຸນວິສາຂະບູຊາ ແລະ ບຸນບັ້ງໄຟ) ເດືອນເຈັດ (ບຸນເບີກຊຳລະ ບ້ານມາລ້ຽງປູ່ຕາເພື່ອກະກຽມເຂົ້າສູ່ການຜະລິດ), ເດືອນແປດ (ບຸນ ເຂົ້າພັນສາແມ່ນເຂົ້າກຳຂອງພະສົງສຳມະເນນເປັນເວລາ 3 ເດືອນ), ເດືອນເກົ້າ (ບຸນຫໍ່ເຂົ້າປະດັບດິນ ຊຶ່ງແມ່ນຄວາມເຊື່ອມາແຕ່ບູຮານນະ ການເປັນການຖວາຍໃຫ້ບັນດາຜູ້ທີ່ລ່ວງລັບໄປນັ້ນໃຫ້ມາຮັບເອົາ), ເດືອນສິບ (ບຸນຫໍ່ເຂົ້າສະຫຼາກ ແມ່ນການກຽມເກັບຜົນຜະລິດ ຫຼື ຄວາມໝາຍໜຶ່ງແມ່ນການເສັ້ນເຂົ້າກ່ອນການເກັບກ່ຽວ), ເດືອນສິບ ເອັດ (ບຸນອອກພັນສາແມ່ນການອອກກຳຂອງພະສົງສຳມະເນນທີ່ໄດ້ ປະຕິບັດມາເປັນໄລຍະ 3 ເດືອນ) ແລະ ເດືອນສິບສອງແມ່ນບຸນກະ ຖິນ”.

ເຄື່ອງດົນຕີ ແລະ ສິລະປະຟ້ນເມືອງ

ດ້ານສິລະປະວັນນະຄະດີວັດທະນະທຳຂອງຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ແມ່ນມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຮັ່ງມີໂດຍສະເພາະການຄວັດລວລາຍ, ການແຕ້ມລະບາຍສີຕາມວັດວາອາຮາມ, ພ້ອມກັນນີ້ເຂົາເຈົ້າຍັງມີກອນ ຂັບລຳ, ບົດຟ້ອນ, ນິທານຟ້ືນເມືອງ, ເຄື່ອງເສບດົນຕີ ແລະ ອື່ນ ໆ.

ຄັດຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ

ພາສາປາກເວົ້າ

ຊົນເຜົ່າ ຂະແມ ມີພາສາປາກເວົ້າທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຕົນ, ຈັດເຂົ້າໃນ ໝວດພາສາ ມອນ-ຂະແມ ນອກຈາກນີ້, ເຂົາເຈົ້າຍັງມີ ຕົວໜັງສືຂຽນ ຊຶ່ງເປັນຕົວໜັງສືທຳ ທີ່ໃຊ້ຄຽງຄູ່ກັບຕົວໜັງສືລາວ ແລະ ພາສາລາວ.

ການສົມທຽບ

ພາສາ ລາວ ກັບ ພາສາ ຂະແມ

ລຳດັບ	ພາສາ ລາວ	ພາສາ ຂະແມ
01	ສະບາຍດີ	ເຈຍລະອໍ
02	ໂຊກດີ	ອອຍສຳນາງລະພອນລະອໍ
03	ຂອບໃຈ	ລະອໍກຸນ
04	ຂໍໂທດ	ສາມາຕູ
05	ເຈົ້າຊື່ຫຍັງ	ສະເໝາະໄອ?
06	ເຮັດຫຍັງຢູ່?	ເທິກໄອ?
07	ກິນເຂົ້າແລ້ວບໍ່?	ສິເບຍເຮີຍ?
08	ລາກ່ອນ	ເລຍເຊັນ
09	ພົບກັນໃໝ່	ປະເຕຄະເມຍ
10	ບໍ່ເປັນຫຍັງ	ບອງເກີດໄອ

ຂໍ້ມູນໂດຍ: ນາຍບ້ານ ບ້ານ ໜອງງາ ເມືອງ ມູນລະປະໂມກ
ແຂວງ ຈຳປາສັກ

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1999 (Department of Health 2000).

There is a growing emphasis on the importance of the public sector in the provision of health care, and the need to ensure that the public sector is able to meet the needs of the population. This has led to a number of initiatives, including the establishment of the National Health Service (NHS) in 1948, and the creation of the Department of Health in 1991. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.

The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population of the UK.